

DE REFORMATIE

Weekblad tot ontwikkeling van het Gereformeerde leven

Onder redactie van Prof. Dr. F. J. J. Buijendijk, Dr. K. Dijk, Dr. V. Hepp en Dr. B. Wielenga

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; J. van Andel, 's-Gravenhage; N. Baas, Amsterdam; Prof. Dr. H. Bavinck, Amsterdam; Dr. Henry Boets, Grand Rapids, Mich., N.A.; Dr. Joh. C. Broen, Amsterdam; Prof. Dr. F. W. Grosheide, Amsterdam; Dr. W. G. Harrenstein, Medan; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, Tiel; Dr. B. A. Knoppers, Almelo; Dr. J. G. Kunst, Arnhem; Dr. H. W. Laman, Assen; Dr. C. Lindeboom, Amsterdam; Prof. Dr. S. O. Los, Voorburg; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; Dr. J. C. de Moor, Amsterdam; Prof. Dr. J. Ridderbos, Kampen; Dr. J. C. Rollmann, Utrecht; Dr. K. Schilder, Gorinchem; J. Schoute, Rotterdam; Dr. W. J. A. Schouten, Kampen; Dr. J. Thijss, Moppe; Dr. H. W. van der Vaart Smit, 's-Graveland; Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Oostkapelle; Dr. J. de Vries, Tilling; Dr. J. D. Wielenga, Anna-Jacoba-Polder; Mr. J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:
Dr. V. HEPP, Paul Krugerstraat 55, Watergraafsmeer.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes.

Abonnement: f125 per drie maanden bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 (voor Amerika 3 Dollar) per jaar.
Advertentiën: 25 ct. per regel. Reclames: 75 ct. per regel.

INHOUD: De critiek der ouderen. — Uit de Schrift: Tweeërlei aanraking (Lukas 8:45b, 46 a). — Kerkelijk Leven: De gezangenkwestie ter Synode IV; Gereformeerd Irenisch. — Pol. en Soc. Leven: De bezwaren tegen den Kindertoeslag. — Pop. Wetensch. Schetsen: De taak der Natuurwetenschap III. — Zending en Evangelisatie: De behandeling der Zending op de Geref. Jongelingsveren. — Literatuur en Kunst: De moderne roman. — Onderwijs en Opvoeding: Gymnasium, H. B. S. en Lyceum. — Uit de Buitenl. Kerken: De Reformed en de Zending. — Perschoonw. — Stenij met uit onze Kerken. — Boekbespreking. — Kerknieuwa.

DE CRITIEK DER OUDEREN.

I.

In Jeruzalem wordt feest gevierd.

Daar is het volk der Joden, dat uit de ballingschap naar de erve der vaders mocht terugkeren, hieën om den naam des Heeren te loven, want, en welk een heerlijke gebeurtenis! de grond van den nieuwen tempel zal gelegd worden, en de herbouw van Sion zal een aanvang nemen. En deze eerste steenlegging gaat met blijde plechtigheden gepaard. Op last van Zerubbabel en Jozua zijn de priesterkoren in ambtsgewaad aanwezig, om den Heere aanbidde te brengen „naar de instelling van David, den koning van Israël“, en wanneer de bouwlieden de fundamenten van het Huis Gods leggen, heffen zij bij beurten hun feestzang aan. Het eene koor, dat der priesters, die op de zilveren tempeltrompetten blazen, jubelt: „Prijst den Heere, want Hij is goed“, en daarop antwoordt de rei der Levieten, wier gezang door cymbaalspel begeleid wordt: „En Zijn weldadigheid is tot in eeuwigheid over Israël“.

En al het volk is blijde.

Het juicht met groot gejuich, want de Heere heeft sieraad voor asch en vreugdeolie voor treurigheid gegeven, en Zijn beloften worden heerlijk vervuld.

Maar... niet allen juichen.

Door het psalmgezing klinkt geweën.

De blijde jubel wordt gekruist door droef geklag, want „velen van de priesters, en de levieten, en hoofden der vaders, weenden met luider stem“. En waarom? Vanwaar die tranen op zulk een vreugdedag? Wie zijn die spelbrekers, die door hun geschrei en droefheid de blijdschap der anderen vergallen? Wel, zij zijn priesters en levieten en hoofden, „die oud waren“, en het is dus de ontevredenheid der ouderen, die zich uit in huld geklag. En om welke reden kunnen de ouderen niet medejuichen? Omdat zij „het eerste Huis gezien hadden“, en het contrast van het nieuwe heiligdom met het oude hun ziel aangrijpt en met weedom vervult.

En ja, welk een contrast!

Wat waren de afmetingen van Salomo's tempel anders en grootscher en heerlijker dan die van den nieuwen! Wat een verschil in plan en vormen! Welk een tegenstelling in uiterlijke omstandigheden, want toen het eerste heiligdom gebouwd werd, schitterde Israël's glorie in haar zenith, en ach... nu is er zelfs geen koning op Davids troon. En die scherpe tegenstelling maakt op de anderen, die den Salomonischen tempel in al z'n pracht en schoonheid gekend hebben, zulk een ontroerende indruk, dat hun ziel bewogen wordt van smart, en zij die treurnis uitstorten in bittere klachten.

Aan dit classieke voorbeeld van de droefheid der ouderen, die ons Ezra beschrijft in zijn verhaal van den tempelbouw, (hfdst. 3:10-13), denk ik onwillekeurig, nu ik van de onderbreking van de artikelen over de beweging der jongeren gebruik wil maken, om iets te zeggen over de critiek, die van de zijde der ouderen geoeftend wordt. Want ook dezen hebben hun vragen en wenschen, hun klachten en opmerkingen. De indruk wordt wel eens gevestigd, dat alleen uit het kamp der „jongeren“ stemmen opgaan, die ons tot bezinning roepen en op reformatie aandringen, maar deze indruk is verre van zuiver. Ook de ouderen onder ons, en zij met name, oefenen critiek, en wij hebben ter-

dege naar hun stem te luisteren en met hun woord te rekenen. Want, al staan ouden en jongen onder ons niet tegenover elkaar, als in de eerste dagen van Rehabeam's regeering, en al is de beweging van onze „jongeren“ niet in één adem te noemen met de hooghartige houding van de „jongeren“ in dien tijd, het exempel van Salomo's zoon waar schuwt ons wel, om onze ooren voor den raad der ouderen niet te sluiten, maar aandachtig te letten op hetgeen zij ons zeggen.

Dit mag echter niet worden misverstaan.

Hiermede is allermint bedoeld, dat wij bij het oude moeten volharden omdat het oud is, en in verkeerd conservatisme zullen weigeren nieuwe banen in te slaan. Het kan zelfs noodzakelijk zijn aan den wensch der oudere generatie niet te voldoen, en met het oude te breken, omdat de behoeften van een nieuwen tijd deze koersverandering vorderen. Nimmer mag dan ook van de zijde der ouderen de eisch worden gesteld, dat alles zal blijven, zooals het was, toen zij alleen den toon aangaven, want reformatie sluit voortgaande ontwikkeling en gedurige vernieuwing in zich. Maar ik geloof ook niet dat deze verheerlijking van het oude, al zijn er natuurlijk uitzonderingen, van ons gevraagd wordt, en „de critiek der ouderen“, als ik dien term tenminste gebruiken mag, zegt ons iets anders.

Wat dan?

Wel, ik meen in hun stem een weemoedigen toon te beluisteren, en een uiting van gelijke droefheid, als de harten der ouderen vervulde, toen de grond van den nieuwen tempel gelegd werd. Ook nu zien de ouderen een tegenstelling tusschen „hun tijd“, en de dagen van heden, en wie deze twee perioden ernstig met elkaar vergelijkt, moet toestemmen dat het verschil niet gering is. Onze ouderen hebben medegemaakt de schoone periode van den opbloei van het gereformeerde leven, en van de worsteling om uit het diensthuis verlost te worden tot de vrijheid, waarop de belijders van den Christus in deze landen alle, en zelfs het eerste recht hadden.

En die strijd was zoo verheffend.

In het diensthuis zijn geestelijk-rijke tijden doorleefd, en Dr. Kuyper schrijft ervan: „Een harde tijd, maar toch een roerend-schoone tijd. De worsteling ging toen zoo van harte. Ge voeldet u zoo vanzelf aan de broeders aaneengesloten. Men behoefde er niet aan te denken om toch te bidden, maar bad vanzelf. Zin voor het tragisch-schoone zou u schier doen uitroepen: Och, kregen we die bange jaren van '60 tot '80 nog eens voor korte poos terug“, en al voegt hij er terstond aan toe: „En toch, dat mag niet; dat zou God verzoeken zijn“, (1) ge voelt in dit eerste woord de verrukking des harten, wanneer het tijdperk van druk en strijd aan het geestesoog der oude voorvechters voorbijtrekt.

En geen wonder!

Het geestelijk peil stond zoo hoog!

Over heel de levenslinie werd de kamp met heilig enthousiasme gevoerd. Voor de vrije school met den Bijbel werden de schoonste offers gebracht, en het is zoo uitnemend te begrijpen, dat in onze dagen van publieke gelijkstelling menig oudere met heimwee terugdenkt aan den tijd, toen het goud nog fonkelde in vollen glans. Op staatkundig terrein greep ons volk, en wat was de schare klein!, met heldemoed het liberale bolwerk aan, dat honend meesmulde over de dompers van de nachtschool. Voor de sociale verhoudingen werd het ideaal der Heilige Schrift gesteld tegenover de theorieën der revolutie en het individualisme der oude liberalistische school... en op kerkelijk terrein? Reeds was in de Afscheiding gebroken met de synodale organisatie, en de smaad en druk, die toen den belijders van den Christus, als Koning in Zijn kerk is aangedaan, is niet te vergeefs gele-

den, en deze kerkelijke opleving voltooit zich in de Doleantie. Dan gloeit weer het heilig vuur. Dan openbaart zich opnieuw de overgegevenheid aan Gods Woord. Dan is er liefde en samenbinding en bezieling en offervaardigheid, en het leven des Geestes bloeit in ontroerende schoonheid.

Dat alles vormt de oude tempel, waaraan de ouden denken.

Dat is hun gloriëtijdperk, waarin ze geestelijk ontwaakt en gestaan zijn, en die tijd is nu voorbij. Op die periode van strijd is een tijdperk van overwinning gevolgd, en... aan de vrije school is recht gedaan; op politiek gebied zijn wij een betekenisvolle partij geworden; onze stichtingen van barmhartigheid zijn allereerste verzezen; op kerkelijk gebied zijn wij uitgegroeid en gewassen, en „uit Gosen ging het naar de Schelfzee, door de Schelfzee naar Elim met zijn twaalf palmboomen, en nu gaat het, door de woestijn heen, steeds voort en verder naar het land der belofte. Denkt 't toch in. De ommekeer was zoo plotseling, de overgang zoo verrassend snel. Schier op alle punten tegelijk sloeg 't van smaad in eere, van druk in voorspoed, van boeien en banden in vrijmaking over. Met de school begon de victorie. Onze school met den Bijbel, door Kappoyne nog in Rabsaké's taal gehoord, leefde op, zette zich uit, en kon zich nu reeds tot over het duizendtal verenigen. Onze Pers, weleer tot drie, vier kleine weekblaadjes beperkt, nam toe in aantal van organen en in betekenis door het woord dat ze sprak. Geen post noch betrekking was zoo hoog, of kloek belijders van den Christus zag men er toe geroepen.“ (2)

Aldus schreef Dr. Kuyper in 1912.

Een der ouderen.

Een stem, die niet weent maar dankt.

En als we op al dat blijde en lichtvolle zien, is er dan voor de ouderen niet alle reden om mede te juichen, en voegt hun dan niet om elke stem van weemoed tot zwijgen te brengen?

Het schijnt zoo, en toch herhaalt zich onder ons de historie bij de eerste steenlegging van den nieuwen tempel. Er is bij menig oudere geklag. De zelfde voortrekker, wiens woord ik zoo pas aanhaalde, schreef ook: „Waar de donkere wolken van alle kant opzetten, is u te waarschuwen een last die mij is opgelegd“. (3) En er is reden toe. Op de actiy in de vorige periode is een reactie gevolgd, die in de harten der ouderen als vanzelf weemoed wekt, en die we eerlijk onder de oogen moeten zien.

Daarover echter een volgende maal.

K. D.

(1) t. a. p. p. 17.
(2) t. a. p. p. 24.

UIT DE SCHRIFT.

Tweeërlei aanraking.

Meester, de scharen drukken en verdringen U, en zegt gij: Wie is het, die Mij aangeraakt heeft?
En Jezus zeide: „Iemand heeft Mij aangeraakt...“
Lukas 8:45b, 46a.

Het is druk en vol op den weg.

Juist is er Jafus, de bekende overste der synagoge, tot den Heiland gekomen om hulp voor zijn stervend dochttertje.

En Jezus gaat met den angstigen vader mee. Dat is het nu juist, waar de volksmassa op heeft gehoopt... getuige te zijn van één van Jezus' wonderen.

Ze zullen er straks thuis van kunnen vertellen. Het zal hun conversatie vullen.

Maar dan moeten ze er ook dicht bij zijn. Vlak vooraan. Om geen woord en geen gebaar van den Nazareenschene rabbi te missen.

In de algemeene opwindig dringen de achtersten naar voren en de voorsten worden tegen den

(3) „Uit het diensthuis uitgeleid“, 2e druk, 1912, p. 15.